

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Selonteossa on kiinnitetty aiheellisesti huomiota maahanmuuttaja-asiakkaiden ohjauksen ja neuvontatyön painopisteen muuttamisesta alkuvaiheen kotoutumistyöstä selvästi kohti työllistämistä edistävää tieto- neuvonta ja ohjaustyötä kohden. Samalla kuitenkin herää huoli pienempiin ja keskisuuriin kuntiin luodun palvelurakenteen rahoituspohjan murenemisestä, joka sellaisenaan saattaa torpedoida tehokkaasti nyt kuntiin jalkautettavaa Tieto- neuvonta ja ohjauspalvelua.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

-

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

7.3. Terveyttä ja hyvinvointia sosiaali- ja terveyspalveluilla:

Alkuvaiheen kotoutujilla ja erityisesti kiintiöpakolaisten kohdalla sosiaali- ja terveyspalvelut ovat merkittävin yhteistyökumppani kuntien maahanmuuttopalveluille. Sosiaali- ja terveyspalveluiden rooli näyttäytyy tässä selonteossa melko kapeana: niiden merkittävyyttä ei tule unohtaa. Ideaalimallissa erityisesti tukea tarvitsevien pakolaisten sekä muiden maahanmuuttajien parissa sosiaalipalveluilla tulee olla merkittävä rooli, jotta asiakas saa tarvitsemansa tuet ja palvelut.

Malleja suunnitellessa Suomen ja ruotsinkielien opiskelun ja TE-palveluiden yhdistämiseksi tulee huomioida kuntien käytössä olevat vapaan sivistystyön resurssit osallistua palvelujen tuottamiseen kunnassa.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

Olennaista kuntapaikkoja myönnettäessä on jatkossa turvata riittävä rahoitus ja resurssit kunnille kuntapaikoille tulevien kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden osalta. Nykyistä laskennallisiin korvauksiin perustuvaa rahoitusjärjestelmää ei tule vaarantaa, koska tämä mahdollistaa kuntien kotouttamistyön riittävät henkilöstöresurssit.

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

Kunnilla on velvollisuus järjestää neuvontaa ja ohjausta kaikille kunnassa oleville maahanmuuttajille. Kannatetaan tätä ehdotusta, että kunnille on tarjottu mahdollisuus hakea valtiolta rahoitusta tulevaisuudessa matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden kehittämiseen.

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumishjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

Alkuvaiheen kotoutumisen tukeminen on kannatettava ehdotus. Tuusulan kunnan maahanmuuttopalvelut toivoo kuitenkin tarkkuutta uusien käyttöön otettavien termien suhteen: kotoutumishjelma viittaa samankaltaisena käsitteenä nykyisessä alan terminologiassa kunnan kotouttamishjelmaan, jossa määritellään kunnan kotouttamistyön strategiset painopisteet ja tavoitteet. Kentällä ollaan totuttu puhumaan suunnitelmista silloin kun puhutaan yksilön tavoitteista ja mahdollisista toimenpiteistä. Kotouttamissuunnitelma olisi näkemyksemme mukaan oikeampi termi kuvaamaan yksittäisen maahanmuuttajan henkilökohtaisesta alkuvaiheen kotouttamisen tavoitteita, jota nykyisin käytetäänkin tässä yhteydessä. Ohjelma -sanon käyttäminen viittaa strategiaan, ylempään tason kuvauksiin ja ohjaaviin dokumentteihin.

10.2: Maahanmuuttajanaiset jäävät helposti työmarkkinoiden ulkopuolelle, mikäli heidän asemaansa ja aktiiviseen kotouttamiseen ei suunnata riittävästi huomiota. Mikäli kotiäidit halutaan saada työelämään, on lastenhoidon järjestämiseen varattava aikaa ja resursseja. Kannatetaan tätä esitystä. Toimintamallin luomista ei tule jättää vain ESR-hankerahoituksen varaan, vaan tämä kotoutujaryhmä tulee huomioida siten, että toimintamalli rakennetaan osana pysyvää kotoutumistoimintaa.

10.3.1 Kannatetaan esitystä yhteisen kotoutumisen johdantojaksosta tulevaisuudessa. Erityisen hyvänä tässä esityksessä pidämme omakielistä yhteiskuntaorientaation järjestämistä jatkossa kaikille alkuvaiheen kotoutujille velvoittavana kotouttavana toimenpiteenä.

10.3.2: Hallitus ryhtyy toimiin kotoutumiskoulutuksen kieliopinnojen uudelleen järjestämiseksi, jotta opetuksen laatu turvataan ja oppimistulokset paranevat vastaamaan niille asetettuja oppimistavoitteita sekä työelämän kielitaitovaatimuksia.

Tuusulan kunnan maahanmuuttopalvelut kannattaa tätä esitystä, koska maahanmuuttajien aikaisempaa koulutusta ja osaamista ei ole kyetty täysin hyödyntämään nykyisessä toimintamallissa. Maahanmuuttajien koulutuksen tunnustaminen ja aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen nopeuttavat oikeaan ammattialaan ja koulutukseen hakeutumista. Työtä ja kielikoulutusta yhdistäviä

kotoutumiskoulutuksen muotoja on tarpeen edelleen kehittää. Työnantajille tulee tarjota tukea ja toimintamalleja sekä koulutusta maahanmuuttajien työllistämisen helpottamiseksi. Vieraskielisyyteen perustuva tekijä tulisi ottaa käyttöön ammatillisen koulutuksen rahoituksessa, kuten ehdotettiin.

10.4.: Hallitus huolehtii kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että kotoutumisjakso määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Toimintoja tulee tehostaa nykytilanteeseen verrattuna kaikissa vaiheissa siitä lähtien kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen.

Tuusulan kunnan maahanmuuttopalvelut ei kannata tarkastusvaliokunnan ehdottamaa kotoutumisajan lyhentämistä yhteen vuoteen. Kuntien maahanmuuttopalvelujen kokemusten mukaan kotoutuminen vie yksilöstä riippuen eri pituisia aikoja. Kaikkein hitaammin edistyvät tarvitsevat vahvaa tukea perustaitoihin, kuten kielen oppimiseen ja arjen taitojen omaksumiseen. Ns. nopeille kotoutujille toki tulee tarjota jatkossa nopeampi mahdollisuus siirtyä kielen oppimisen jälkeen suoraan työelämään.

10.5. Kotouttamisen toimivuuden parantamiseksi ja nopeuttamiseksi hallitus siirtää kotouttamispalveluiden kokonaisvastuun kunnille sekä selvittää ne keinot, joiden avulla kotouttamispalveluita on riittävästi tarjolla muuallakin kuin kasvukeskuksissa

On hyvä, että kotoutumisen kokonaisvastuu säilyisi kunnilla ja kannatetaan ehdotusta. Toki sosiaali- ja terveyspalveluilla on merkittävä rooli erityisesti alkuvaiheen kotoutujilla, joten kunnan ja sotepalvelujen yhteistyö on merkittävää onnistuneen kotoutumisen turvaamiseksi. Jotta kunnilla on jatkossa kotouttamistyöhön riittävät resurssit, nykyistä laskennallisiin korvauksiin perustuvaa rahoituspohjaa ei tule murentaa. Jos riittäviä resursseja ei pystytä turvaamaan, niin laadukasta kotouttamistyötä ei voida toteuttaa. Lisäksi tällä on suora vaikutus maahanmuuttajien kotoutumiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Myös kasvukeskusten ulkopuolella tapahtuvaan kotouttamiseen tulee panostaa. On kaikkien etu, että maahanmuuttajat eivät asetu vain pääkaupunkiseudulle, jossa palvelut ovat jo entisestään ruuhkautuneet. Keskikokoisilla kunnilla ja myös pienemmillä kunnilla on tarjota erittäin hyvät edellytykset kotoutumiseen kun ne tekevät yhteistyötä yli kuntarajojen ja kolmannen sektorin kanssa. Asiakkaat tunnetaan yksilöinä pienemmissä kunnissa ja lisäksi lähityötä ja kotikäyntejä pystytään tarjoamaan eri tavalla. Moniin kuntiin on luotu nyt toimivat ja hyvät kotoutumistyön rakenteet ja mikäli kotoutumisen kokonaisvastuu säilyy kunnilla, tulee rahoitus ja resurssit turvata jatkossa.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

-

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

Toimenpide-ehdotus lakiluonnoksessa: Hallitus huolehtii kolmannen sektorin eli järjestöjen ja vapaan sivistystyön osuuden kasvattamisesta kotouttamisessa sekä ryhtyy toimiin viranomaisten ja kolmannen sektorin välisen työnjaon määrittelemiseksi uudelleen.

Järjestöt ovat merkittävä voimavara kuntien ja muiden viranomaisten kotouttavan työn tukena. Resurssit ja rahoitus järjestöille turvattava riittävän pitkäkestoisesti. Kannatetaan esitystä ja erityisesti kotouttamisen kumppanuusohjelmaa. Eri toimijoiden roolit selkeytettävä, jotta viranomaisille kuuluvat tehtävät eivät siirry kolmannelle sektorille.

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

Kannatetaan osallisuuden ja alueellisten hyvien väestösuhteiden edistämistä paikallisesti. Yksittäisen kotoutujan kannalta alueella oleva paikallisyhteisö, kuten naapurit, alueen yleinen ilmapiiri ja kolmas sektori ovat merkittäviä tekijöitä kuinka uusi tulija juurtuu uudelle paikkakunnalle. Erityisesti niissä kunnissa, joissa on haasteita rasismien kanssa, tulee hyödyntää nykyistä enemmän jo hyväksi havaittuja ja luotuja toimintamalleja, kuten esim. Naapurisuusovittelun keskuksen ja Depolarize-hankkeen hyviä käytäntöjä.

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

-

Smolander Laura
Tuusulan kunta - Maahanmuutto- ja työllisyysasioiden päällikkö,
Maahanmuutto- ja työllisyyspalvelut